

Nytt om inhalatorer

Eva Sunna, sjuksköterska
Astma/KOL samordnare Västerbotten
250205

1

Det var lättare förr...

2

Utveckling på gott och ont

3

4

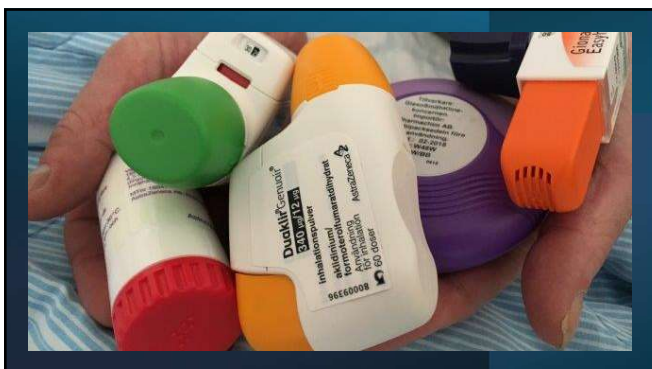

5

Vad säger riktlinjerna?

- ▶ **GOLD** och **GINA** betonar vikten av patientutbildning och regelbunden uppföljning av inhalationsteknik.
- ▶ **Socialstyrelsen** rekommenderar undersökning av inhalationsteknik vid återbesök
- ▶ **Läkemedelsverkets** behandlingsrekommendationer vid astma och KOL innehåller tydliga rekommendationer och betonar vikten av utbildning och uppföljning av inhalationsteknik
- ▶ **Inhalationsteknik och följsamhet till behandling** ska alltid följas upp innan behandlingen ändras

6

ASTMA

Inhalatorer och inhalationsteknik

- Tre grundtyper av inhalatorer: pulver, spray och spraydimma
- Att kombinera olika typer av inhalatorer ökar risken för användarfel
- Viktigt med utbildning i inhalationsteknik på den inhalator patienten ska få, oavsett om patienten har använt annan inhalator innan
- Viktigt med uppföljning av inhalationsteknik
- Spray kräver koordination mellan dosering och inandning, behandlingen underlättas om man använder spray+spacer
- Nebulisatorer rekommenderas generellt inte för underhållsbehandling.

LÄKEMEDELSVERKET 34

7

KOL

Sammanfattning av huvudbudskap

- Behandling av KOL är ett helhetskoncept med rökstopp, nutrition, fysisk träning, farmakologisk behandling och behandling av samsjuklighet
- Val av initial behandling bör baseras på GOLD-grupperna A, B och E
- Läkemedelsbehandling presenteras i en ny trappmodell
- Felaktig inhalationsteknik är en vanlig orsak till terapivikt, varför regelbunden uppföljning av inhalationsteknik är av stor vikt.

LÄKEMEDELSVERKET 5

8

- Kontroll av inhalationsteknik ska ske varje gång
- Kan du visa mig hur du tar din medicin!

Global

9

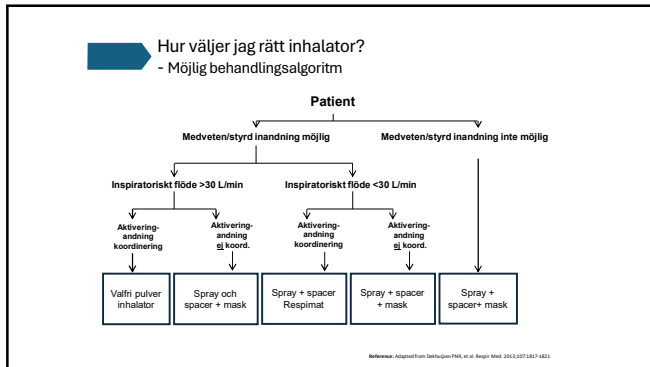

10

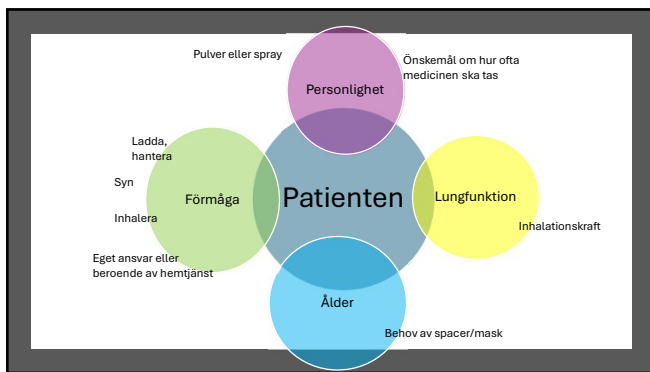

11

- Vem har du framför dig?
- Individuell utprovning!
- Extra viktigt att få i sig medicinen den dag man mår sämst

12

Inhalera med vad?

- Pulver
- Spray
- Spacer+spray
- Nebulisator

13

Inhalera med vad?

- Pulver
  - Vanligast, mest miljövänligt
  - Dosen avges med hjälp av den kraft som genereras av patientens inhalation
  - Ett motstånd är inbyggt i inhalatorn för att slå sönder partiklarna (deaggregering) som oftast är bundet till bärare (vanligt med laktos)
  - Val av pulverinhalator måste anpassas efter patientens inhalationsprofil eftersom inhalatorerna har olika interna motstånd 30-60 l/min
  - Räkneverk finns
  - Vissa inhalatorer är bekräftande ex klickar till, byter färg
  - Vissa inhalatorer finns med refill
  - Kapslar (går att inhalera flera gånger tills man fått i sig allt pulver)
  - Många pulverinhalatorer ger endast ett försök till inhalation

14

Pulverinhalatorer

- Bekräftande inhalatorer:
  - Novolizer (klickar och byter färg)
  - Nexthaler (klickar)
- Refill:
  - Novolizer
- Kapslar:
  - Breezhaler
  - Zonda

15

Inhalera med vad?

- **Spray**
  - Bör användas med spacer
  - Vissa har räkneverk andra saknar det
  - Drivgas (miljöväntlig är på gång)
  - Kan vara **lösning** (behöver inte skakas) eller **suspension** (måste skakas)
- Soft Mist
  - Innehåller inte drivgas
  - Refill
  - Kan användas utan spacer
- Autohaler – saknar räkneverk
- Handhavande skiljer sig åt

16

Sprayinhalatorer

- Vissa ska skakas (suspension) andra inte **men det är inte fel att skaka**
- Räkneverk
- Inhalatorer som saknar räkneverk: Inhalatorn är överladdad med drivgas. Notera datum på sprayen och räkna ut hur länge den ska räcka eller notera varje dos

17

Spray handhavande

- Airomir: Suspension. Skaka kraftigt. Spraya 4 doser innan första användning. Upprepa om den inte används på 2 veckor. Rengör 1g/v. Saknar räkneverk
- Ventoline: Suspension. Omskakas väl. Testspraya 1 gång innan den används första gången. Upprepa om den inte används på 1 vecka. Rengör 1g/v. Saknar räkneverk.
- Innovair/Trimbaw: Lösning. Spraya en dos i luften första gången. Om den inte används på 2v sprayas en dos i luften. Rengörs med torr trasa. Räkneverk
- Trivec: Suspension. Skaka och spruta ut 4 puffar innan första användning. Om den inte används på 1v spruta ut 2 puffar. Skölj igenom varje vecka och spraya 2 puffar. Räkneverk.
- Alveco: Lösning. Spraya 3 doser i luften innan första användning. Rengör 1g/v med torr trasa. Saknar räkneverk
- Flutide: Suspension. Omskakas väl. Spraya doser i luften före användning eller om den inte används på 1 vecka. Saknar räkneverk
- Serevent: Suspension. Omskakas väl. Spraya doser i luften före användning eller om den inte används på 1 vecka.
- Serevide: Suspension. Omskakas väl. Spraya doser i luften före användning eller om den inte används på 1 vecka. Har räkneverk
- Salmeterol/Fluticason: Suspension. Omskakas väl. Spraya doser i luften före användning eller om den inte används på 1 vecka. Har räkneverk. Rengör 1g/v
- Flutiform: Suspension. Omskakas. Spraya 4 ggr före användning och om den inte används på 3 dagar. Rengörs 1g/v

18

MDI – Spray inhalator

- Spray ska ges med spacer för att ge bättre deponering
- Alla sprayer passar alla spacers
- Patienten andas via munstycket eller mask
- Barn upp till ca 4 år ska använda mask
- Skaka innan användning
- Spraya några gånger i luften första gången samt om inerta sprayen använts på 1 vecka
- Spraya en puff i taget
- Andas ut helt före inhalation
- Läkemedlet sprayas in i behållaren och stannar där så att du kan andas in dosen i din egen takt utan att behöva koordinera. Tryck av en dos och andas lugnt in och ut 5 gånger (tidandning)
- Håll andan
- Spacern diskas varje vecka och byts ut varje år

19

Spacers- andningsbehållare

 <p>Optichamber Plocka isär i 3 delar. Handdisk. Ger visseljud vid för kraftig inandning. Kan användas med mask.</p>	 <p>Aerochamber Plocka isär i 3 delar. Handdisk eller diskmaskin max 70grader. Ger visseljud vid för kraftig inandning. Kan användas med mask. Skrivs då ut allt i ett. Finns flera storlekar.</p>	 <p>Vortex Inga ljud. Kokbar eller diskmaskin. Handtag finns att beställa separat. Kan användas med mask</p>	 <p>Léspace Inga ljud. Kan diskas i diskmaskin. Kan användas med mask</p>
--	--	--	---

20

Soft mist

- RespiMAT
  - Refill
  - Miljövänlig
  - Drivs av en fjäder
  - Kan användas utan eller med spacer beroende på om patienten kan synkronisera andetaget med tryck på knappen
  - Spiriva, Spiolto, Striverdi har 24 timmars effekt
  - 2 puffar en gång/dag

21

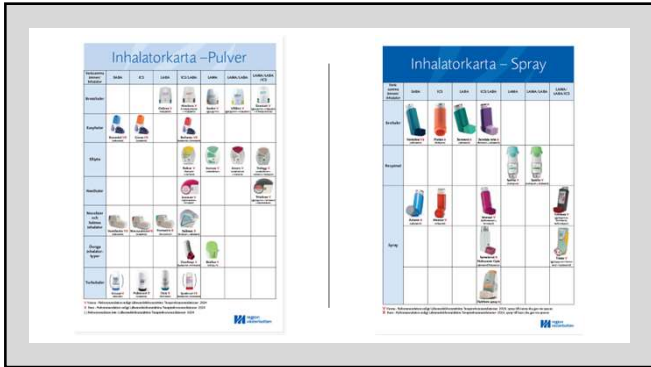

22

Kopior – av apoteket utbytbara inhalatorer

- Innovair spray 100/6 (Chiesi) 120 doser 440kr
- Aforbe 100/6 (Viatris) 120 doser 440kr
- Befoair 100/6, 200/6 (Orion) 120 doser 438 kr

Alla dessa inhalatorer har räkneverk

Befoair® inh. spray 200 mik Befoair® inh. spray 100 mik

23

Tack!

- Frågor?

24

ICKE-FARMAKOLOGISKA INSATSER

André Nyberg, Professor, Umeå universitet

UMFÄ UNIVERSITET

25

Begränsad delning

HÄLSO- OCH SJUKVÅRDEN BÖR: **ASTMA**

Intervention	Prioritet (1-10)	
Farmakologisk behandling		
Tillägg av regelbunden behandling med inhalationssteroid	2	Astma, behov av kortverkande beta-2-stimulerare mer än två gånger per vecka,
Tillägg av långverkande beta 2-stimulerare	2	Astma, inhalationssteroid, otillräcklig effekt, vuxna
Bronkdilaterare med spray och spacer	2	Astma, akut exacerbation
Systemisk steroidbehandling	2	Astma, akut exacerbation, Vuxna

UMFÄ UNIVERSITET

26

Begränsad delning

HÄLSO- OCH SJUKVÅRDEN BÖR: **ASTMA**

Intervention	Prioritet (1-10)	
Farmakologisk behandling		
Tillägg av regelbunden behandling med inhalationssteroid	2	Astma, behov av kortverkande beta-2-stimulerare mer än två gånger per vecka,
Tillägg av långverkande beta 2-stimulerare	2	Astma, inhalationssteroid, otillräcklig effekt, vuxna
Bronkdilaterare med spray och spacer	2	Astma, akut exacerbation
Systemisk steroidbehandling	2	Astma, akut exacerbation, Vuxna
Icke-farmakologisk behandling		
Rökstopp	1	Astma rökare
Patientutbildning	3	
Skriftlig behandlingsplan	3	
Interprofessionell samverkan	4	
Specifika träningsråd för att minska ansträngningsutlösta besvär	4	Astma, ansträngningsutlösta besvär

UMFÄ UNIVERSITET

27

Begränsad delning

HÄLSO- OCH SJUKVÅRDEN BÖR: **ASTMA**

Intervention	Prioritet (1-10)	
Farmakologisk behandling		
Tillägg av regelbunden behandling med inhalationssteroid	2	Astma, behov av kortverkande beta-2-stimulerare mer än två gånger per vecka.
Tillägg av långverkande beta-2-stimulerare	2	Astma, inhalationssteroid, tillräcklig effekt, svårast.
Bronkdilatatorer med spray och spacer	2	Astma, akut exacerbation
Systemisk steroidbehandling	2	Astma, akut exacerbation, vuxna
Icke-farmakologisk behandling		
Rökstopp	1	Astma, rökare
Patientutbildning	3	
Skriftlig behandlingsplan	3	
Interprofessionell samverkan	4	
Specifika träningsråd för att minska ansträngningsutlösta besvär	4	Astma, ansträngningsutlösta besvär

 UMEÅ UNIVERSITET

28

Begränsad delning

RÖKSTOPP

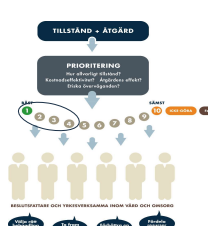
Rekommendationer

Hälsa- och sjukvården bör

- erbjuda stöd att sluta röka till personer med astma som röker (prioritet 1)
- erbjuda stöd att sluta röka till föräldrar som har barn med astma (prioritet 2)

PRIO 1-4 "BÖR (SKA) SJUKVÅRDEN GÖRA"

 UMEÅ UNIVERSITET

29

Begränsad delning

LÄKEMEDEL (+UTBILDNING)

Rekommendationer

Hälsa- och sjukvården bör

- erbjuda gravida med astma förståelse för **optimal läkemedelsbehandling** under graviditeten (prioritet 1)

Rekommendationer

Hälsa- och sjukvården bör

- erbjuda **utbildning** med regelbunden inhalationssteroid till vuxna och barn till och med 12 år med astma och har behov av kortverkande beta-2-stimulerare mer än 2 gånger per vecka (prioritet 2)

Rekommendationer

Hälsa- och sjukvården bör

- erbjuda **utbildning** med inhalationssteroid till barn från 6 månader till två år för barn med intermittent astma (prioritet 2)

Rekommendationer

Hälsa- och sjukvården bör

- erbjuda **utbildning** med inhalationssteroid och spacer till akut exacerbation till barn och vuxna med astma (prioritet 2)

Ökad astmakontroll, minskad risk för försämringsperioder, minskade symtom etc.

 UMEÅ UNIVERSITET

30

Begränsad delning

UTBILDNING - INHALATIONSTEKNIK

Upp till 80% av personer med Astma
kan inte använda sin inhalator korrekt

 UMEÅ UNIVERSITET

Cochrane Strategy for Asthma Management and Prevention (2018 update). Cochrane Database of Systematic Reviews 2017, Issue 3. Art. No.: CD012286

31

Begränsad delning

UTBILDNING - INHALATIONSTEKNIK

Study or subgroup	Education n/N	Control n/N	Odds Ratio M, Random, 95% CI	Weight	Odds Ratio M, Random, 95% CI
Bashir 2005 (1)	1417	417		18.4%	3.50 [0.50, 24.56]
Bashir 2008 (2)	3349	575		34.3%	12.98 [4.04, 37.90]
Mehays 2008 (3)	5180	2670		47.3%	2.98 [1.53, 5.79]
Total (95% CI)	146	112		100.0%	5.00 [1.83, 13.65]

Total events: 58 (Education), 35 (Control)
Heterogeneity: $I^2 = 0.44$; $Chi^2 = 4.66$, $df = 2$ ($P = 0.10$); $I^2 = 25.7%$
Test for overall effect: $Z = 3.14$ ($P = 0.0017$)
Test for subgroup differences: Not applicable

5 gånger ökad sannolikhet att förbättra inhalationsteknik, måttligt starkt vetenskapligt underlag (evidensstyrka +++)

 UMEÅ UNIVERSITET

Cochrane Database of Systematic Reviews 2017, Issue 3. Art. No.: CD012286

32

Begränsad delning

UTBILDNING - ASTMAKONTROLL

Study or subgroup	Education n/N	Control n/N	Odds Ratio M, Random, 95% CI	Weight	Odds Ratio M, Random, 95% CI
Fernandes 2011 (1)	3443	2446		67.8%	3.46 [1.36, 8.82]
Nahataoudeh 2010 (2)	1025	420		32.2%	2.67 [0.69, 10.36]
Total (95% CI)	68	66		100.0%	3.18 [1.47, 6.88]

Total events: 44 (Education), 38 (Control)
Heterogeneity: $I^2 = 0.0$; $Chi^2 = 0.10$, $df = 1$ ($P = 0.76$); $I^2 = 0.0%$
Test for overall effect: $Z = 2.95$ ($P = 0.0032$)
Test for subgroup differences: Not applicable

>3 gånger ökad sannolikhet att förbättra astmakontroll, högklassigt vetenskapligt underlag (evidensstyrka ++++)

 UMEÅ UNIVERSITET

Cochrane Database of Systematic Reviews 2017, Issue 3. Art. No.: CD012286

33

Begränsad delning

HÄLSO- OCH SJUKVÅRDEN BÖR: **KOL**

Intervention	Prioritet (1-10)	
Standardiserad behandling vid KOL		
Läkemedelsbehandling vid KOL, symptomgivande	3/2/4/2/4	Antikolinergika / LABA / inhalationssteroid vid exacerbation / systemisk steroidbehandling vid akut exacerbation/multifarmaci vid upprepade exacerbationer
Ikke-farmakologisk behandling vid KOL		
Förelöp	1	
Fysisk träning	3	Stabil KOL/exacerbationer/
Nutritionbehandling	3	BMI < 22
Energibesparande arbetstekniker	3	ADL-problematik
Patientutbildning	3	
Behandling med PEP	3	Vid KOL-exacerbation
Skriftlig behandlingsplan	3	
Interprofessionell samverkan	3	

Ingen farmakologisk behandling har högre prioritet än ikke-farmakologisk behandling vid KOL! **Varför?**

37

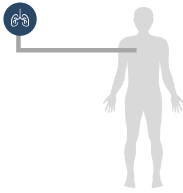

Begränsad delning

VAD ÄR **KOL**?

NEDSATT LUNGFUNKTION

- Luftflödesbegränsning
- Emfysem
- Andfäddhet/andnöd
- Försämringsperioder
- Minskad livskvalitet

38

Begränsad delning

VAD KAN VI GÖRA?

UMU UNIVERSITET

39

40

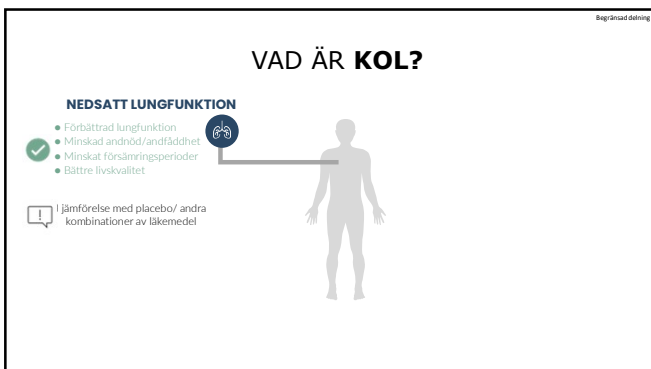

41

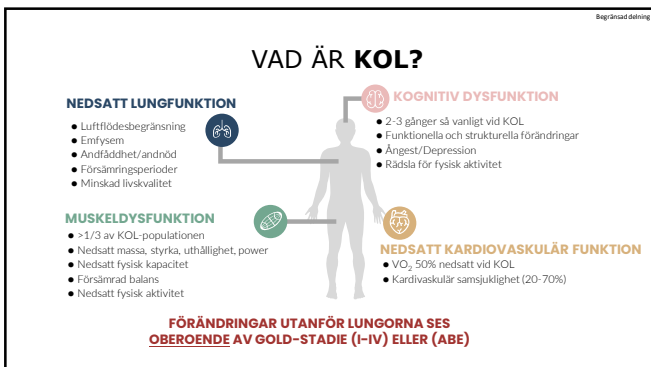

42

Begränsad delning

VAD ÄR KOL?

NEDSATT LUNGFUNKTION

- Luftflödesbegränsning
- Emfysem
- Andräddhet/ans
- Försämringar
- Minskad fysisk

KOGNITIV DYSFUNKTION

- 2-3 gånger så vanligt vid KOL

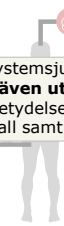
KOL är idag en systemsjukdom som innebär förändringar även utanför lungorna som har stor betydelse för flera kliniskt relevanta utfall samt för överlevnad

MUSKELDYSFUNKTION

- >1/3 av KOL populationen
- Nedsatt massa, styrka, uthållighet, power
- Nedsatt fysisk kapacitet
- Försämrad balans
- Nedsatt fysisk aktivitet

NEDSATT KARDIOVASKULÄR FUNKTION

- VO₂ 50% nedsatt vid KOL
- Kardiovaskulär samsjuklighet (20-70%)

43

Begränsad delning

VAD KAN VI GÖRA?

UMEA UNIVERSITET

44

Begränsad delning

LÄKEMEDEL VID KOL

45

Begränsad delning

EFFEKT AV LÄKEMEDEL

NEDSATT LUNGFUNKTION

- Förbättrad lungfunktion
- Minskad andnöd/andfärdighet
- Minskad försämringsperioder
- Bättre livskvalitet

KOGNITIV DYSFUNKTION

- 2-3 gånger så vanligt vid KOL
- Funktionella och strukturella förändringar
- Ångest/Depression
- Rädsla för fysisk aktivitet

MUSKELDYSFUNKTION

- >1/3 av KOL-populationen
- Nedsatt massa, styrka, uthållighet, power
- Viss positiv effekt på fysisk kapacitet
- Försämrad balans
- Viss positiv effekt på fysisk aktivitet

NEDSATT KARDIOVASKULÄR FUNKTION

- VO₂ 50% nedsatt vid KOL
- Kardiovaskulär samsjuklighet (20-70%)

VARFÖR?: FÖRÄNDRINGAR I LUNGORNA ÄR INTE (TYDLIGT) KOPPLADE TILL FÖRÄNDRINGAR UTANFÖR LUNGORNA

! Jämförelse med placebo/ andra kombinationer av läkemedel

46

Begränsad delning

Miravittes et al. Respiratory Research (2022) 23:347
https://doi.org/10.1186/s12916-022-02268-3

Respiratory Research

RESEARCH Open Access

Exercise capacity and physical activity in COPD patients treated with a LAMA/ LABA combination: a systematic review and meta-analysis

Marc Miravittes^{1,2}, Juan Luis Garcia-Rivero², Xavier Ribera³, Jordi Galera⁴, Alejandra Garcia⁵, Rosa Palomino⁵ and Xavier Pomares⁶

UMEA UNIVERSITET

47

Begränsad delning

Table 2 Summary of meta-analysis comparisons and main results in weighted mean differences (WMD) and standardised mean differences (SMD)

LAMA/LABA comparator	Characteristics	Weighted results		Standardized results			
		Number of CT	N	MD	95% CI	MD	95% CI
ESWT	Placebo*	4	1736	31.75 s	16.03 s to 47.47 s	0.21	0.12 to 0.31
	Monotherapy	1	689	11.36%	-0.03% to 22.74%	0.16	-0.00 to 0.33
CWRC	Placebo*	3	2466	7245 s	-46.77 s to 98.13 s	0.22	0.14 to 0.30
	Monotherapy	2	3398	24.23 s	-0.86 s to 49.32 s	0.06	-0.00 to 0.13
T ₉₀ CWRT	Placebo*	1	38	43.80%	38.77% to 48.83%	5.42	3.99 to 6.86
	Monotherapy	1	38	43.80%	38.77% to 48.83%	5.42	3.99 to 6.86
6MWT	Placebo	1	125	11.87 m	-9.32 m to 33.06 m	0.20	-0.16 to 0.55
	Monotherapy*	4	402	19.77 m	1.22 m to 38.33 m	0.17	0.03 to 0.33
Steps/day	Placebo*	3	716	471.89 steps/day	206.08 steps/day to 737.71 steps/day	0.26	0.11 to 0.41
	Monotherapy**	3	521	398.48 steps/day	-264.40 steps/day to 1061.36 steps/day	0.18	0.01 to 0.36
≥1.0-1.5 METs	Monotherapy*	2	315	-9.55 min	-17.91 min to -1.55 min	-0.30	-0.53 to -0.08
	Monotherapy*	3	645	5.59 min	2.13 min to 9.05 min	0.24	0.08 to 0.39
≥2.0 METs	Placebo***	2	612	7.73 min	3.07 min to 12.39 min	0.24	-0.05 to 0.53
	Monotherapy*	2	315	2.60 min	0.74 min to 4.46 min	0.29	0.07 to 0.51
Energy expenditure	Placebo*	2	612	39.33 kcal/day	17.95 kcal/day to 60.71 kcal/day	0.28	0.12 to 0.44
	Monotherapy*	2	315	2.60 min	0.74 min to 4.46 min	0.29	0.07 to 0.51

*Statistically significant differences, both in WMD and SMD. **Statistically significant differences in SMD. ***Statistically significant differences in WMD. CI confidence interval, CT clinical trial, CWRC constant work rate cycle ergometry, ESWT endurance shuttle walk test, kcal kilocalories, LABA long acting beta-2 agonists, LAMA long acting muscarinic antagonists, m meters, MD mean difference, MET metabolic equivalent of task, min minutes, N number of patients, s seconds, SMD standardized mean difference, T₉₀ CWRT tolerance limit in constant work rate test, WMD weighted mean difference, 6MWT 6-min walking test

---

48

EFFEKT AV FYSISK TRÄNING

Begränsad delning

NEDSATT LUNGFUNKTION

- Nedsatt lungfunktion
- Minskad andningsarkitektur
- Minskad försämringsperioder
- Bättre livskvalitet

KOGNITIV DYSFUNKTION

- Förbättrad kognition
- Minskad ångest/depression
- Ökad tilltro till egen förmåga

MUSKELDYSFUNKTION

- Förbättrad massa, styrka, utmattighet, power
- Ökad fysisk kapacitet
- Förbättrad balans
- Ökad fysisk aktivitet

NEDSATT KARDIOVASKULÄR FUNKTION

- Förbättrad VO2 max
- Kardiovaskulär samsjuklighet (20-70%)

I jämförelse med sedvanlig (farmakologisk) behandling

52

TRÄNING MED GUMMIBAND 8 VECKOR

Begränsad delning

A

D

- Lungfunktion ✗
- Muskelfunktion ✓
- Muskelstruktur ✓
- Fysisk kapacitet ✓
- Livskvalitet ✓
- Andfärdighet ✓

OPTIMERA UPPLÄGGET

- Ökad individuell effekt ✓
- Ökat antal med **klinisk relevant** effekt ✓

B **C**

50 µm

73 % vs 25%

Nyberg et al., 2021. CHEST

53

MEKANISMER - MUSKELFUNKTION

Begränsad delning

D

Om vi ökar antalet kapillärer per muskelfiber så ökar vi tillgången till syre - om vi samtidigt ökar muskelns förmåga att ta upp syre kan vi förbättra muskelns funktion även om inte lungornas funktion förändras.

A

B **C**

50 µm

54

Begränsad delning

EFFEKT AV FYSISK TRÄNING VID AKUT EXACERBATION

- Kliniskt relevant minskning i **andfödighet** ✓
- Kliniskt relevant ökad **livskvalitet** ✓
- Kliniskt relevant ökad **gångsträcka** ✓
-
- Minskar risken för **ny försämringsperiod** med 72% ✓
- Minskar risken för **mortalitet** med 50% ✓

! Jämförelse med sedvanlig (farmakologisk) behandling

UMU UNIVERSITET

E.g. Puhan et al., 2016. Cochrane Systematic Reviews

55

Begränsad delning

RIKTLINJER KOL

Nationella riktlinjer för vård vid astma och KOL
Stöd för styrning och ledning

Kroniskt obstruktiv lungsjukdom (KOL)
BEHANDLINGSEKONOMIEN | MARS 2023

Personcentrerat och sammanhållet vårdförlopp
Kroniskt obstruktiv lungsjukdom (KOL)

Vårdförfattning innehåller rekommendationer för KOL eller vid en tilläggare luftvägssjukdom och annan överlappande sjukdom.

UMU UNIVERSITET

56

Begränsad delning

SOCIALSTYRELSEN

Vård vid astma och KOL
Stöd för styrning och ledning

Råd K03.12
Tillstånd: KOL, FEV₁ < 80 procent av förväntat värde, stabil skada, nedsatt fysisk kapacitet
Åtgärd: Konaltion- och styrketräning

Rekommendation: 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100 Fel

Motivering till rekommendation
Åtgärden har en positiv effekt på livskvalitet, fysisk förmåga och droppar vid en tillstånd med över vägslutning. Översens innebär följande en tillstånd per effekt.

Råd K03.15
Tillstånd: KOL, FEV₁ < 80 procent av förväntat värde, akut exacerbaton
Åtgärd: Ledspråglig konaltion- och styrketräning
Följande anslutning till akut exacerbaton

Rekommendation: 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100 Fel

Motivering till rekommendation
Åtgärden leder till ökad livskvalitet, minskad risk för sjukhusläggning och fysisk skada vid en tillstånd med akut över vägslutning. Konaltion per effekt är till.

UMU UNIVERSITET

57

Begränsad delning

LÄKEMEDELSVERKET

Kroniskt obstruktiv lungsjukdom (KOL)
BEHANDLINGSREKOMMENDATION I MARS 2023

Huvudbudskap

- Farmakologisk behandling av KOL ges som del i ett helhetskoncept tillsammans med rökstopp, beaktande av yrkesmässig exponering, nutrition, **fysisk träning och övning/rehabilitering** samt vaccinationer och behandling av samsjuklighet.

UMEÅ UNIVERSITET

58

Begränsad delning

PERSONCENTRERAT VÅRDFÖRLOPP

Personcentrerat och sammanhållet vårdförlopp Kroniskt obstruktiv lungsjukdom (KOL)

Vårdförloppet inleddes vid misstanke om KOL eller vid en tidigare verifierad KOL och varar vanligtvis livet ut.

- **icke-farmakologisk behandling:**
  - rökavvänjning
  - **fysisk träning (boudition och styrketräning), se FYSK**
  - nutritionsinsatser [2,8,10]
  - energieffektivt arbetssätt, hantering av vardagliga aktiviteter och bedömning av hjälpmedelsbehov
  - samstöd
  - För patienter i arbetsför ålder är det viktigt att beakta patienternas möjlighet och behov av stöd för att bibehålla arbetsförmågan. Läs mer om försäkringsmedicinska bedömningar och om bedömning av arbetsförmåga vid KOL (J44) på Socialstyrelsens webbplats [Förskrivningsmedicin - Socialstyrelsen](#). Det försäkringsmedicinska beslutstödet finns även tillgängligt direkt i vissa intygskrivningstjänster.

UMEÅ UNIVERSITET

59

Begränsad delning

ANDRA ICKE-FARMAKOLOGISKA STRATEGIER ÄN FYSISK TRÄNING

UMEÅ UNIVERSITET

60

Begränsad delning

SLUTA RÖKA STÖD OM PATIENTEN RÖKER

PRIO 1

Rökstopp är den enda evidensbaserade behandlingen som **kan minska risken att utveckla KOL** och saktar ned minskningen i lungfunktion.

Rökstopp

- förbättrar lungfunktion
- förbättrar prognos
- minskar risken för sjukhusinläggningar
- kostnadseffektiv

• erbjuda stöd att sluta röka till personer med KOL som röker (prioritet 1).

UMEÅ UNIVERSITET

61

Begränsad delning

NUTRITIONSTÖD VID RISK FÖR UNDERNÄRING

PRIO 3

Figur 2. Verktyg för bedömning av risk för undernäring.

1. Hur har din viktutveckling sett ut de senaste månaderna?
  - a. Jämför föregående uppmätning i vikt (0 poäng)
  - b. Ökningen är 0-10% (1 poäng)
  - c. Ökningen är 10-15% (2 poäng)
  - d. Ökningen är 15-20% (3 poäng)
2. Hur är din aptit?
  - a. Bra (0 poäng)
  - b. Varken god eller dålig (1 poäng)
  - c. Dålig (2 poäng)
3. BMI (Body Mass Index)
  - a. Vikt och längd för mycket i samband med mätningen (0 poäng)
  - b. BMI < 20 kg/m² (1 poäng)
  - c. BMI < 18,5 kg/m² (2 poäng)

Totalpoäng: _____ p

Wardering:
 0-1 p: Ingen risk för undernäring
 2-4 p: Risk för undernäring. Patienten bör bedömas och kontaktas med dietist.

Viktutveckling, aptit och BMI

2-4 poäng
= kontakt med dietist

UMEÅ UNIVERSITET

62

Begränsad delning

ENERGIBESPARANDE TEKNIKER OM CAT ≥ 20 POÄNG

PRIO 3

Patientutbildning, stöd till egenvård och behandlingsplan vid KOL
(M-er i tillstånd- och ägningslistan: K03.02 och K03.03)

Rekommendationer

Hälso- och sjukvården bör

- erbjuda personer med KOL patientutbildning och stöd till egenvård individuellt eller i grupp (prioritet 3)
- erbjuda personer med KOL en skriftlig behandlingsplan (prioritet 3)

20 poäng
= kontakt med arbetsterapeut

UMEÅ UNIVERSITET

63

64